

Dokument ten służy wyłącznie do celów informacyjnych i nie ma mocy prawnej. Unijne instytucje nie ponoszą żadnej odpowiedzialności za jego treść. Autentyczne wersje odpowiednich aktów prawnych, włącznie z ich preambułami, zostały opublikowane w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej i są dostępne na stronie EUR-Lex. Bezpośredni dostęp do tekstów urzędowych można uzyskać za pośrednictwem linków zawartych w dokumencie

► **B**

ROZPORZĄDZENIE RADY (WE) NR 1099/2009

z dnia 24 września 2009 r.

w sprawie ochrony zwierząt podczas ich uśmiercania

(Tekst mający znaczenie dla EOG)

(Dz.U. L 303 z 18.11.2009, s. 1)

zmienione przez:

		Dziennik Urzędowy		
		nr	strona	data
► <u>M1</u>	Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/625 z dnia 15 marca 2017 r.	L 95	1	7.4.2017
► <u>M2</u>	Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2018/723 z dnia 16 maja 2018 r.	L 122	11	17.5.2018

sprostowane przez:

► **C1** Sprostowanie, Dz.U. L 137 z 24.5.2017, s. 40 (2017/625)

ROZPORZĄDZENIE RADY (WE) NR 1099/2009

z dnia 24 września 2009 r.

w sprawie ochrony zwierząt podczas ich uśmiercania

(Tekst mający znaczenie dla EOG)

ROZDZIAŁ I

PRZEDMIOT, ZAKRES STOSOWANIA I DEFINICJE*Artykuł 1***Przedmiot i zakres stosowania**

1. Niniejsze rozporządzenie ustanawia przepisy dotyczące uśmiercania zwierząt hodowanych lub utrzymywanych w celu produkcji żywności, wełny, skóry, futer lub innych produktów, jak również uśmiercania zwierząt w celu zmniejszenia ich liczebności oraz działań związanych z uśmiercaniem.

W odniesieniu do ryb zastosowanie mają jednak jedynie wymogi ustanowione w art. 3 ust. 1.

2. Rozdział II, z wyjątkiem jego art. 3 ust. 1 i 2, rozdział III i rozdział IV, z wyjątkiem jego art. 9, nie mają zastosowania w przypadku uśmiercania z konieczności poza rzeźnią lub w sytuacjach, w których zastosowanie się do tych przepisów spowodowałoby natychmiastowe i poważne zagrożenie dla zdrowia lub bezpieczeństwa ludzi.

3. Niniejsze rozporządzenie nie ma zastosowania:

a) w przypadku uśmiercania zwierząt:

- (i) podczas eksperymentów naukowych przeprowadzanych pod nadzorem właściwego organu;
- (ii) podczas polowań lub rekreacyjnego łowienia ryb;
- (iii) podczas imprez kulturalnych lub sportowych;

b) do drobiu, królików i zajęcy poddawanych ubojowi przez ich właścicieli poza rzeźnią na potrzeby własnej domowej konsumpcji.

*Artykuł 2***Definicje**

Do celów niniejszego rozporządzenia stosuje się następujące definicje:

- a) „uśmiercanie” oznacza każdy celowo wywołany szereg czynności, który powoduje śmierć zwierzęcia;
- b) „działania związane z uśmiercaniem” oznaczają działania takie, jak obchodzenie się ze zwierzętami, magazynowanie, krępowanie, ogłuszenie i wykrwawianie zwierząt, wykonywane w związku z ich uśmierceniem i w miejscu, w którym ma ono się odbyć;
- c) „zwierzę” oznacza każde zwierzę kręgowce z wyłączeniem gadów i płazów;
- d) „uśmiercanie z konieczności” oznacza uśmiercanie zwierząt rannych lub chorych, jeżeli choroba lub zranienie wiążą się z silnym bólem lub cierpieniem, które są niemożliwe do złagodzenia w żaden inny wykonalny sposób;

▼B

- e) „magazynowanie” oznacza utrzymywanie zwierząt w oborach, zagrodach lub wydzielonych obszarach lub terenach, które są związane z działalnością rzeźni lub stanowią część tej działalności;
- f) „ogłuszanie” oznacza każdy celowo wywołany szereg czynności, który bezboleśnie powoduje utratę przytomności i wrażliwości na bodźce, w tym każdy szereg czynności powodujący natychmiastową śmierć;
- g) „obrzęd religijny” oznacza ciąg czynności związanych z ubojem zwierząt i zalecany przez religię;
- h) „imprezy kulturalne lub sportowe” oznaczają wydarzenia zasadniczo i w przeważającej mierze związane z długotrwałymi tradycjami kulturowymi lub działalnością sportową o długiej tradycji, łącznie z wyścigami lub innymi formami zawodów, w których wyniku nie jest wytwarzane mięso ani inne produkty pochodzenia zwierzęcego bądź produkcja ta jest marginalna w porównaniu z wydarzeniem jako takim i nie ma znaczenia gospodarczego;
- i) „standardowe procedury operacyjne” oznaczają zbiór pisemnych instrukcji mających na celu osiągnięcie jednorodności wypełniania określonej funkcji lub normy;
- j) „ubój” oznacza uśmiercenie zwierząt przeznaczonych do spożycia przez ludzi;
- k) „rzeźnia” oznacza każdy zakład wykorzystywany do uboju zwierząt lądowych objęty zakresem stosowania rozporządzenia (WE) nr 853/2004;
- l) „podmiot gospodarczy” oznacza każdą osobę fizyczną lub prawną kontrolującą przedsiębiorstwo, które dokonuje uśmiercania zwierząt lub jakichkolwiek działań związanych z uśmiercaniem objętych zakresem stosowania niniejszego rozporządzenia;
- m) „zwierzęta futerkowe” oznaczają zwierzęta z gatunków ssaków utrzymywanych głównie w celu produkcji futer, takie jak norki, tchórze, lisy, szopy, nutrie i szynszyle;
- n) „zmniejszenie liczebności” oznacza proces uśmiercania zwierząt z przyczyn związanych ze zdrowiem publicznym, zdrowiem zwierząt, dobrostanem zwierząt lub ze względów środowiskowych, pod nadzorem właściwego organu;
- o) „drób” oznacza ptaki utrzymywane w gospodarstwie, w tym ptaki nieuznawane za gospodarskie, ale które są utrzymywane tak jak zwierzęta gospodarskie, z wykluczeniem ptaków bezgrzebieniowych;
- p) „krępowanie” oznacza zastosowanie wobec zwierzęcia jakiegokolwiek procedury służącej ograniczeniu jego ruchów, oszczędzającej niepotrzebnego bólu, strachu lub pobudzenia, w celu ułatwienia skutecznego ogłuszenia i uśmiercania;

▼ M1

- q) „właściwe organy” oznaczają właściwe organy zgodnie z definicją określoną w art. 3 pkt 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ► **C1** (UE) 2017/625 ◀ ⁽¹⁾;

▼ B

- r) „miażdżenie centralnego układu nerwowego” oznacza naruszenie tkanki centralnego układu nerwowego i rdzenia kręgowego za pomocą wydłużonego narzędzia w kształcie pręta wprowadzanego do jamy czaszkowej.

ROZDZIAŁ II

WYMOGI OGÓLNE

*Artykuł 3***Wymogi ogólne dotyczące uśmiercania i działań związanych z uśmiercaniem**

1. Podczas uśmiercania i działań związanych z uśmiercaniem zwierzętom oszczędza się wszelkiego niepotrzebnego bólu, niepokoju lub cierpienia.
2. Do celów ust. 1 podmioty gospodarcze podejmują w szczególności konieczne środki, aby zapewnić zwierzętom:
  - a) fizyczny komfort i ochronę, szczególnie przez utrzymywanie ich w czystości i odpowiednich warunkach cieplnych oraz zapobieganie upadkom lub potknięciom;
  - b) ochronę przed urazami;
  - c) obchodzenie się z nimi i przetrzymywanie ich w sposób uwzględniający ich zwykłe zachowanie;
  - d) warunki, w których nie wykazują oznak niepotrzebnego bólu lub strachu ani nietypowego zachowania;
  - e) warunki, w których nie cierpią z powodu przedłużającego się braku pokarmu lub wody;
  - f) warunki, w których wyeliminowany jest niepotrzebny kontakt z innymi zwierzętami, który mógłby negatywnie wpłynąć na ich dobrostan.
3. Obiekty używane do uśmiercania i działań związanych z uśmiercaniem są projektowane, budowane, utrzymywane i obsługiwane w sposób zapewniający spełnienie obowiązków określonych w ust. 1 i 2 oraz z uwzględnieniem oczekiwanych warunków prowadzenia działalności obiektu przez cały rok.

⁽¹⁾ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady ► **C1** (UE) 2017/625 ◀ z dnia 15 marca 2017 r. w sprawie kontroli urzędowych i innych czynności urzędowych przeprowadzanych w celu zapewnienia stosowania prawa żywnościowego i paszowego oraz zasad dotyczących zdrowia i dobrostanu zwierząt, zdrowia roślin i środków ochrony roślin, zmieniające rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 999/2001, (WE) nr 396/2005, (WE) nr 1069/2009, (WE) nr 1107/2009, (UE) nr 1151/2012, (UE) nr 652/2014, (UE) 2016/429 i (UE) 2016/2031, rozporządzenia Rady (WE) nr 1/2005 i (WE) nr 1099/2009 oraz dyrektywy Rady 98/58/WE, 1999/74/WE, 2007/43/WE, 2008/119/WE i 2008/120/WE, oraz uchylające rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 854/2004 i (WE) nr 882/2004, dyrektywy Rady 89/608/EWG, 89/662/EWG, 90/425/EWG, 91/496/EWG, 96/23/WE, 96/93/WE i 97/78/WE oraz decyzję Rady 92/438/EWG (rozporządzenie w sprawie kontroli urzędowych) (► **C1** Dz.U. L 95 z 7.4.2017, s. 1 ◀).

Artykuł 4

Metody ogłuszania

1. Zwierzęta są uśmiercane wyłącznie po uprzednim ogłuszeniu zgodnie z metodami i szczegółowymi wymogami związanymi ze stosowaniem tych metod określonymi w załączniku I. Do chwili śmierci zwierzęta są utrzymywane w stanie nieprzytomności i niewrażliwości na bodźce.

Po zastosowaniu metod, o których mowa w załączniku I, nieprowadzących do natychmiastowej śmierci (dalej zwanych „ogłuszaniem prostym”), należy jak najszybciej zastosować procedurę prowadzącą do pewnej śmierci, taką jak wykrwawianie, miażdżenie centralnego układu nerwowego, porażenie prądem lub długotrwała ekspozycja na deficyt tlenu.

2. W celu uwzględnienia postępu naukowego i technicznego załącznik I może zostać zmieniony na podstawie opinii EFSA i zgodnie z procedurą, o której mowa w art. 25 ust. 2.

Wszelkie takie zmiany zapewniają, aby poziom dobrostanu zwierząt był co najmniej równy poziomowi zapewnianemu przez obecne metody.

3. Wytyczne wspólnotowe dotyczące metod określonych w załączniku I mogą zostać przyjęte zgodnie z procedurą, o której mowa w art. 25 ust. 2.

4. W przypadku zwierząt poddawanych ubojowi według szczególnych metod wymaganych przez obrzędy religijne wymogi ust. 1 nie mają zastosowania, pod warunkiem że ubój ma miejsce w rzeźni.

Artykuł 5

Kontrole ogłuszania

1. Podmioty gospodarcze zapewniają, aby osoby odpowiedzialne za ogłuszanie lub inni wyznaczeni pracownicy przeprowadzali regularne kontrole w celu zapewnienia, aby zwierzęta nie wykazywały żadnych oznak przytomności ani wrażliwości na bodźce w okresie od zakończenia procesu ogłuszania do śmierci.

Kontrole te przeprowadzane są na wystarczająco reprezentatywnej próbie zwierząt, a ich częstotliwość ustalana jest na podstawie wyników poprzednich kontroli oraz wszelkich innych czynników, które mogą wpływać na skuteczność procesu ogłuszania.

W przypadku gdy wyniki kontroli wskazują, że zwierzę nie zostało odpowiednio ogłuszone, osoba odpowiedzialna za ogłuszanie natychmiast podejmuje właściwe środki wyszczególnione w standardowych procedurach operacyjnych opracowanych zgodnie z art. 6 ust. 2.

2. W przypadku gdy, do celów art. 4 ust. 4, zwierzęta są uśmiercane bez uprzedniego ogłuszenia, osoby odpowiedzialne za ubój przeprowadzają systematyczne kontrole, zapewniając, aby zwierzęta nie wykazywały żadnych oznak przytomności ani wrażliwości na bodźce, zanim zostaną im zdjęte pęta, i nie wykazywały żadnych oznak życia, zanim zostaną poddane obróbce lub spazaniu.

▼B

3. Do celów ust. 1 i 2 podmioty gospodarcze mogą stosować procedury kontroli opisane w zasadach dobrej praktyki, o których mowa w art. 13.

4. W stosownych przypadkach – w celu uwzględnienia wysokiego poziomu niezawodności niektórych metod ogłuszania i na podstawie opinii EFSA – można przyjąć odstępstwa od wymagań ustanowionych w ust. 1, zgodnie z procedurą, o której mowa w art. 25 ust. 2.

*Artykuł 6***Standardowe procedury operacyjne**

1. Podmioty gospodarcze planują z wyprzedzeniem uśmiercanie zwierząt i działania związane z uśmiercaniem i przeprowadzają je zgodnie ze standardowymi procedurami operacyjnymi.

2. Podmioty gospodarcze sporządzają i wdrażają takie standardowe procedury operacyjne, aby zapewnić, aby uśmiercanie i działania związane z uśmiercaniem były przeprowadzane zgodnie z art. 3 ust. 1.

W odniesieniu do ogłuszania standardowe procedury operacyjne:

- a) uwzględniają zalecenia producentów;
- b) określają, w odniesieniu do każdej stosowanej metody ogłuszania, na podstawie dostępnych dowodów naukowych, najważniejsze parametry zawarte w załączniku I rozdział I, zapewniając ich skuteczność w zakresie ogłuszania zwierząt;
- c) określają środki, które mają być zastosowane, w przypadku gdy kontrole, o których mowa w art. 5, wskazują, że zwierzę nie zostało odpowiednio ogłuszone lub, w przypadku zwierząt poddawanych ubojowi zgodnie z art. 4 ust. 4, że zwierzę w dalszym ciągu wykazuje oznaki życia.

3. Do celów ust. 2 niniejszego artykułu podmioty gospodarcze mogą stosować standardowe procedury operacyjne opisane w zasadach dobrej praktyki, o których mowa w art. 13.

4. Podmioty gospodarcze udostępniają standardowe procedury operacyjne właściwemu organowi, na jego wniosek.

*Artykuł 7***Poziom i świadectwo kwalifikacji**

1. Uśmiercanie i działania związane z uśmiercaniem przeprowadzane są wyłącznie przez osoby posiadające odpowiedni poziom kwalifikacji, aby wykonywać te czynności, nie powodując u zwierząt jakiegokolwiek niepotrzebnego bólu, niepokoju lub cierpienia.

2. Podmioty gospodarcze zapewniają, aby następujące czynności uboju były przeprowadzane wyłącznie przez osoby posiadające świadectwo kwalifikacji w odniesieniu do tych czynności, jak przewidziano w art. 21, wykazujące się umiejętnością przeprowadzania tych czynności zgodnie z przepisami ustanowionymi w niniejszym rozporządzeniu:

▼B

- a) obchodzenie się ze zwierzętami i opieka nad nimi przed ich skrepowaniem;
- b) krępowanie zwierząt w celu ogłuszenia lub uśmiercenia;
- c) ogłuszanie zwierząt;
- d) ocena skuteczności ogłuszenia;
- e) pętanie lub podwieszanie żywych zwierząt;
- f) wykrwawianie żywych zwierząt.
- g) ubój zgodnie z art. 4 ust. 4.

3. Bez uszczerbku dla obowiązku określonego w ust. 1 niniejszego artykułu, uśmiercanie zwierząt futerkowych przeprowadza się w obecności lub pod bezpośrednim nadzorem osoby posiadającej świadectwo kwalifikacji, o którym mowa w art. 21, wydane w odniesieniu do wszystkich czynności przeprowadzanych pod nadzorem tej osoby. Podmioty gospodarcze prowadzące fermy zwierząt futerkowych powiadamiają z wyprzedzeniem właściwy organ o terminie uśmiercania zwierząt.

*Artykuł 8***Instrukcje użytkowania urządzeń do krępowania i ogłuszania**

Produkty sprzedawane lub reklamowane jako urządzenia do krępowania lub ogłuszania sprzedaje się wyłącznie wraz z odpowiednimi instrukcjami dotyczącymi ich użytkowania w sposób zapewniający optymalne warunki dla dobrostanu zwierząt. Producenci podają te instrukcje do publicznej wiadomości również za pośrednictwem Internetu.

W szczególności w instrukcjach tych określa się:

- a) gatunki, kategorie, liczbę lub masę ciała zwierząt, do stosowania wobec których urządzenia te są przeznaczone;
- b) zalecane parametry odpowiadające różnym okolicznościom użytkowania, w tym najważniejsze parametry określone w załączniku I rozdział I;
- c) w przypadku urządzeń do ogłuszania – metodę monitorowania skuteczności urządzeń w odniesieniu do zgodności z przepisami określonymi w niniejszym rozporządzeniu;
- d) zalecenia dotyczące konserwacji i, w razie konieczności, kalibracji urządzeń do ogłuszania.

*Artykuł 9***Stosowanie urządzeń do krępowania i ogłuszania**

1. Podmioty gospodarcze zapewniają, aby wszystkie urządzenia używane do krępowania lub ogłuszania zwierząt były konserwowane i kontrolowane zgodnie z instrukcjami producentów przez osoby przeszkolone specjalnie w tym celu.

Podmioty gospodarcze rejestrują informacje dotyczące konserwacji. Przechowują te informacje przez co najmniej rok i udostępniają je właściwym organom, na ich wniosek.

▼B

2. Podmioty gospodarcze zapewniają, aby podczas czynności ogłuszania na miejscu były bezpośrednio dostępne odpowiednie urządzenia rezerwowe i by zostały użyte w przypadku awarii początkowo zastosowanych urządzeń ogłuszających. Metoda rezerwowa może być inna niż zastosowana początkowo.

3. Podmioty gospodarcze zapewniają, aby zwierzęta nie były umieszczane w urządzeniach do krępowania, w tym w urządzeniach ograniczających ruchy głowy, do chwili, gdy osoba odpowiedzialna za czynności ogłuszania lub wykrwawiania będzie gotowa do jak najszybszego przeprowadzenia tych czynności.

*Artykuł 10***Własna konsumpcja domowa**

Do uboju zwierząt innych niż drób, króliki i zające i do czynności związanych z uśmiercaniem wykonywanych poza rzeźnią przez właściciela tych zwierząt lub osobę działającą na odpowiedzialność i pod nadzorem właściciela do celów własnej konsumpcji domowej mają zastosowanie wyłącznie wymogi art. 3 ust. 1, art. 4 ust. 1 i art. 7 ust. 1.

Do uboju zwierząt, innych niż drób, króliki i zające, świnię, owce i kozy, poza rzeźnią przez właściciela tych zwierząt lub osobę działającą na odpowiedzialność i pod nadzorem właściciela do celów własnej konsumpcji domowej mają jednakże zastosowanie również wymogi przewidziane w art. 15 ust. 3 oraz w pkt 1.8–1.11, 3.1 oraz – w zakresie dotyczącym ogłuszania prostego – pkt 3.2 załącznika III.

*Artykuł 11***Bezpośrednia dostawa małych ilości drobiu, królików i zajęcy**

1. Do uboju drobiu, królików i zajęcy na terenie gospodarstwa w celu bezpośredniej dostawy małych ilości mięsa przez producenta konsumentom końcowym lub lokalnym zakładom detalicznym dostarczającym takie mięso bezpośrednio konsumentom końcowym w formie mięsa świeżego mają zastosowanie wyłącznie wymogi art. 3 ust. 1, art. 4 ust. 1 i art. 7 ust. 1, pod warunkiem że liczba zwierząt poddawanych ubojowi w gospodarstwie nie przekracza maksymalnej liczby zwierząt, która zostanie ustalona zgodnie z procedurą, o której mowa w art. 25 ust. 2.

2. Do uboju tych zwierząt, jeżeli ich liczba przekracza maksymalną liczbę, o której mowa w ust. 1 niniejszego artykułu, mają zastosowanie wymogi określone w rozdziałach II i III niniejszego rozporządzenia.

*Artykuł 12***Przywóz z krajów trzecich**

Wymogi określone w rozdziałach II i III niniejszego rozporządzenia mają zastosowanie do celów art. 12 ust. 2 lit. a) rozporządzenia (WE) nr 854/2004.

Do świadectwa zdrowia towarzyszącego mięsu przywożonemu z państw trzecich dołącza się atest poświadczający, że spełnione zostały wymogi co najmniej równe wymogom określonym w rozdziałach II i III niniejszego rozporządzenia.

*Artykuł 13***Opracowywanie i upowszechnianie zasad dobrej praktyki**

1. Państwa członkowskie zachęcają do opracowywania i upowszechniania zasad dobrej praktyki, aby ułatwić wykonywanie niniejszego rozporządzenia.
2. Jeśli takie zasady dobrej praktyki zostają sporządzone, są one opracowywane i upowszechniane przez organizacje podmiotów gospodarczych:
  - a) w porozumieniu z przedstawicielami organizacji pozarządowych, właściwych organów i innych zainteresowanych stron;
  - b) z uwzględnieniem opinii naukowych, o których mowa w art. 20 ust. 1 lit. c).
3. Właściwy organ ocenia zasady dobrej praktyki, aby zapewnić ich opracowanie zgodnie z ust. 2 i ich spójność z obowiązującymi wytycznymi wspólnotowymi.
4. W przypadku gdy organizacje podmiotów gospodarczych nie przedstawią zasad dobrej praktyki, właściwy organ może opracować i podać do publicznej wiadomości swoje własne zasady dobrej praktyki.
5. Państwa członkowskie przesyłają Komisji wszystkie zasady dobrej praktyki zatwierdzone przez właściwy organ. Komisja tworzy i prowadzi system rejestracji takich zasad oraz udostępnia go państwom członkowskim.

ROZDZIAŁ III

DODATKOWE WYMOGI W STOSUNKU DO RZEŻNI*Artykuł 14***Rozplanowanie, budowa i wyposażenie rzeźni**

1. Podmioty gospodarcze zapewniają, aby rozplanowanie i budowa rzeźni oraz używane w nich wyposażenie były zgodne z przepisami określonymi w załączniku II.
2. Do celów niniejszego rozporządzenia podmioty gospodarcze przedkładają, na żądanie, właściwemu organowi, o którym mowa w art. 4 rozporządzenia (WE) nr 853/2004, w odniesieniu do każdej rzeźni, przynajmniej następujące informacje:
  - a) maksymalną liczbę zwierząt na godzinę dla każdej linii ubojowej;
  - b) kategorie zwierząt i masę ciała, w stosunku do których mogą być używane dostępne urządzenia do krępowania lub ogłuszania;
  - c) maksymalną pojemność każdego magazynu żywca.

Przy wydawaniu zezwolenia na prowadzenie działalności rzeźni właściwy organ ocenia informacje przedstawione przez podmiot zgodnie z akapitem pierwszym.

▼B

3. Zgodnie z procedurą, o której mowa w art. 25 ust. 2, przyjęte mogą zostać:

- a) odstępstwa od przepisów określonych w załączniku II w przypadku rzeźni polowych;
- b) zmiany konieczne do dostosowania załącznika II w celu uwzględnienia postępu naukowego i technicznego.

Do chwili przyjęcia odstępstw, o których mowa w akapicie pierwszym lit. a), państwa członkowskie mogą ustanawiać lub utrzymywać przepisy krajowe dotyczące rzeźni polowych.

4. Wytyczne wspólnotowe w zakresie wprowadzenia w życie ust. 2 niniejszego artykułu oraz załącznika II mogą zostać przyjęte zgodnie z procedurą, o której mowa w art. 25 ust. 2.

*Artykuł 15***Działania związane z obchodzeniem się ze zwierzętami i ich krępowaniem w rzeźniach**

1. Podmioty gospodarcze zapewniają przestrzeganie zasad operacyjnych dotyczących rzeźni określonych w załączniku III.

2. Podmioty gospodarcze zapewniają, aby wszystkie zwierzęta uśmiercane zgodnie z art. 4 ust. 4 bez uprzedniego ogłuszenia były indywidualnie krępowane; przeżuwacze są krępowane mechanicznie.

Nie zezwala się na stosowanie systemów krępujących bydło przez umieszczenie w odwrotnym położeniu lub w dowolnym innym nienaturalnym położeniu, z wyjątkiem zwierząt poddawanych ubojowi zgodnie z art. 4 ust. 4 i pod warunkiem że są one umieszczone w urządzeniu krępującym ruchy boczne i pionowe głowy zwierzęcia, dającym się regulować odpowiednio do wielkości zwierzęcia.

3. Następujące metody krępowania są zabronione:

- a) podwieszanie lub podciąganie przytomnych zwierząt;
- b) mechaniczne unieruchamianie za pomocą zacisków lub wiązanie nóg lub śródstopi zwierząt;
- c) przecinanie rdzenia kręgowego, na przykład za pomocą noża lub sztyletu;
- d) stosowanie w celu unieruchomienia zwierzęcia prądu elektrycznego, który go nie ogłusza ani nie uśmierca w warunkach kontrolowanych, a szczególnie stosowanie prądu elektrycznego, który nie przepływa przez mózg.

Jednakże lit. a) i b) nie mają zastosowania do pęt używanych w stosunku do drobiu.

4. W celu uwzględnienia postępu naukowego i technicznego, w tym opinii EFSA, załącznik III może zostać zmieniany zgodnie z procedurą, o której mowa w art. 25 ust. 2.

5. Wytyczne wspólnotowe w zakresie wprowadzenia w życie przepisów określonych w załączniku III mogą zostać przyjęte zgodnie z procedurą, o której mowa w art. 25 ust. 2.

▼B*Artykuł 16***Procedury monitorowania w rzeźniach**

1. Do celów art. 5 podmioty gospodarcze ustalają i wdrażają odpowiednie procedury monitorowania w rzeźniach.
2. Procedury monitorowania, o których mowa w ust. 1 niniejszego artykułu, opisują, w jaki sposób mają zostać przeprowadzone kontrole, o których mowa w art. 5, i zawierają co najmniej następujące informacje:
  - a) nazwisko osób odpowiedzialnych za procedurę monitorowania;
  - b) wskaźniki opracowane w celu wykrycia u zwierząt oznak nieprzytomności i przytomności lub wrażliwości na bodźce; wskaźniki opracowane w celu wykrycia braku oznak życia u zwierząt poddanych ubojowi zgodnie z art. 4 ust. 4;
  - c) kryteria pozwalające ustalić, czy wyniki prezentowane przez wskaźniki, o których mowa w lit. b), są zadowalające;
  - d) okoliczności lub czas, w których musi się odbyć monitorowanie;
  - e) liczbę zwierząt w każdej próbie, która ma zostać sprawdzona podczas monitorowania;
  - f) odpowiednie procedury, zapewniające, aby w przypadku niespełnienia kryteriów, o których mowa w lit. c), działania związane z ogłuszaniem lub uśmiercaniem były poddawane przeglądowi w celu ustalenia przyczyn wszelkich wad i określenia zmian, które należy wprowadzić w tych działaniach.
3. Podmioty gospodarcze wdrażają specjalną procedurę monitorowania dla każdej linii ubojowej.
4. Częstotliwość kontroli uwzględnia główne czynniki ryzyka, takie jak zmiany związane z rodzajem lub wielkością zwierząt poddawanych ubojowi lub organizacją pracy personelu, oraz ustalana jest w sposób zapewniający wyniki o dużym stopniu wiarygodności.
5. Do celów ust. 1–4 niniejszego artykułu podmioty gospodarcze mogą stosować procedury monitorowania opisane w zasadach dobrej praktyki, o których mowa w art. 13.
6. Wytyczne wspólnotowe dotyczące procedur monitorowania w rzeźniach mogą zostać przyjęte zgodnie z procedurą, o której mowa w art. 25 ust. 2.

*Artykuł 17***Pracownik odpowiedzialny za dobrostan zwierząt**

1. Dla każdej rzeźni podmioty gospodarcze wyznaczają pracownika odpowiedzialnego za dobrostan zwierząt, który pomaga im w zapewnieniu zgodności z przepisami określonymi w niniejszym rozporządzeniu.

▼B

2. Pracownik odpowiedzialny za dobrostan zwierząt bezpośrednio podlega podmiotowi gospodarczemu i składa mu bezpośrednio sprawozdania w sprawach dotyczących dobrostanu zwierząt. Ma on kompetencje do wymagania, aby personel rzeźni podjął wszelkie środki naprawcze konieczne do zapewnienia zgodności z przepisami określonymi w niniejszym rozporządzeniu.

3. Obowiązki pracownika odpowiedzialnego za dobrostan zwierząt są określone w standardowych procedurach operacyjnych rzeźni i wyraźnie przedstawione personelowi.

4. Pracownik odpowiedzialny za dobrostan zwierząt posiada świadectwo kwalifikacji, o którym mowa w art. 21, wydane w odniesieniu do wszystkich działań odbywających się w rzeźni, za które jest odpowiedzialny.

5. Pracownik odpowiedzialny za dobrostan zwierząt prowadzi rejestr działań podjętych, aby poprawić dobrostan zwierząt w rzeźni, w której wykonuje swoje obowiązki. Rejestr ten jest przechowywany przez co najmniej rok i jest udostępniany właściwemu organowi, na jego wniosek.

6. Ust. 1–5 nie mają zastosowania do rzeźni dokonujących rocznie uboju mniej niż 1 000 jednostek żywego inwentarza z gromady ssaków lub 150 000 sztuk ptactwa lub królików.

Do celów pierwszego akapitu „jednostka żywego inwentarza” oznacza standardową jednostkę miary umożliwiającą sumowanie poszczególnych kategorii żywego inwentarza do celów porównawczych.

Do celów stosowania akapitu pierwszego państwa członkowskie używają następujących przeliczników:

- a) bydło dorosłe w rozumieniu rozporządzenia (WE) nr 1234/2007 z dnia 22 października 2007 r. ustanawiającego wspólną organizację rynków rolnych oraz przepisy szczegółowe dotyczące niektórych produktów rolnych (rozporządzenie o jednolitej wspólnej organizacji rynku) ⁽¹⁾ oraz koniowate: 1 jednostka żywego inwentarza;
- b) pozostałe bydło: 0,50 jednostki żywego inwentarza;
- c) świnie o żywej wadze powyżej 100 kg: 0,20 jednostki żywego inwentarza;
- d) pozostałe świnie: 0,15 jednostki żywego inwentarza;
- e) owce i kozy: 0,10 jednostki żywego inwentarza;
- f) jagnięta, kozłeta i prosięta o żywej wadze poniżej 15 kg: 0,05 jednostki żywego inwentarza.

ROZDZIAŁ IV

ZMNIEJSZANIE LICZEBNOŚCI I UŚMIERCANIE Z KONIECZNOŚCI*Artykuł 18***Zmniejszanie liczebności**

1. Przed rozpoczęciem działań właściwy organ odpowiedzialny za zmniejszanie liczebności ustala plan działań w celu zapewnienia zgodności z przepisami określonymi w niniejszym rozporządzeniu.

⁽¹⁾ Dz.U. L 299 z 16.11.2007, s. 1.

▼B

Wymagane przez prawo wspólnotowe w zakresie zdrowia zwierząt plany gotowości zawierają w szczególności planowane metody ogłuszenia i uśmiercania oraz odpowiadające im standardowe procedury operacyjne zapewniające zgodność z przepisami określonymi w niniejszym rozporządzeniu, przy czym metody i procedury te oparte są na ustalonych w planie gotowości hipotezach dotyczących rozmiaru i lokalizacji podejrzewanych ognisk.

2. Właściwy organ:

- a) zapewnia zgodność prowadzonych działań z planem działań, o którym mowa w ust. 1;
- b) podejmuje wszelkie odpowiednie działania w celu ochrony dobrostanu zwierząt w najlepszych możliwych warunkach.

3. Do celów niniejszego artykułu oraz w wyjątkowych okolicznościach właściwy organ może wyrazić zgodę na odstępstwa od jednego lub większej liczby przepisów niniejszego rozporządzenia, jeżeli uzna, że przestrzeganie ich może niekorzystnie wpłynąć na zdrowie ludzkie lub znacząco spowolnić proces zwalczania choroby.

4. Do dnia 30 czerwca każdego roku właściwy organ, o którym mowa w ust. 1, przesyła Komisji sprawozdanie dotyczące działań związanych ze zmniejszaniem liczebności przeprowadzonych w poprzednim roku i podaje je do publicznej wiadomości za pośrednictwem Internetu.

W odniesieniu do każdego działania związanego ze zmniejszaniem liczebności, sprawozdanie to obejmuje w szczególności:

- a) powody zmniejszania liczebności;
- b) liczbę uśmierconych zwierząt i ich gatunek;
- c) użyte metody ogłuszenia i uśmiercania;
- d) opis napotkanych trudności oraz, w stosownych przypadkach, znalezione rozwiązania łagodzące lub minimalizujące cierpienie danych zwierząt;
- e) wszelkie odstępstwa przyznane zgodnie z ust. 3.

5. Wytyczne wspólnotowe w zakresie sporządzania i wdrażania planów działań związanych ze zmniejszaniem liczebności mogą zostać przyjęte zgodnie z procedurą, o której mowa w art. 25 ust. 2.

6. W odpowiednich przypadkach, aby uwzględnić informacje gromadzone w systemie ADNS, można przyjąć odstępstwo od obowiązku sprawozdawczego ustalonego w ust. 4 niniejszego artykułu – zgodnie z procedurą, o której mowa w art. 25 ust. 2.

*Artykuł 19***Uśmiercanie z konieczności**

W przypadku uśmiercania z konieczności posiadacz danych zwierząt podejmuje wszelkie konieczne działania, aby jak najszybciej uśmiercić zwierzę.

ROZDZIAŁ V
WŁAŚCIWY ORGAN

Artykuł 20

Wsparcie naukowe

1. Każde państwo członkowskie zapewnia wystarczające niezależne wsparcie naukowe, z którego mogą na wniosek korzystać właściwe organy, oferujące:

- a) naukową i techniczną wiedzę specjalistyczną związaną z wydawaniem rzeźniom zezwoleń na prowadzenie działalności zgodnie z art. 14 ust. 2, i opracowywaniem nowych metod ogłuszania;
- b) opinie naukowe w sprawie instrukcji dostarczanych przez producentów dotyczących użytkowania i konserwacji urządzeń do krępowania i ogłuszania;
- c) opinie naukowe w sprawie zasad dobrej praktyki opracowanych na jego terytorium do celów niniejszego rozporządzenia;
- d) zalecenia do celów niniejszego rozporządzenia, w szczególności w odniesieniu do inspekcji i audytów;
- e) opinie na temat zdolności i zdatności poszczególnych organów i podmiotów w zakresie spełnienia wymagań ustanowionych w art. 21 ust. 2.

2. Wsparcie naukowe może być realizowane za pośrednictwem sieci, pod warunkiem że wszystkie zadania przewidziane w ust. 1 są podejmowane w odniesieniu do wszystkich odpowiednich działań odbywających się w danym państwie członkowskim.

W tym celu każde państwo członkowskie wyznacza jeden punkt kontaktowy i podaje to do publicznej wiadomości za pośrednictwem Internetu. Taki punkt kontaktowy jest odpowiedzialny za udostępnianie informacji naukowych i technicznych oraz najlepszych praktyk dotyczących wykonywania niniejszego rozporządzenia swoim punktom partnerskim oraz Komisji.

Artykuł 21

Świadectwo kwalifikacji

1. Do celów art. 7 państwa członkowskie wyznaczają właściwy organ odpowiedzialny za:

- a) zapewnienie dostępności szkoleń dla personelu biorącego udział w uśmiercaniu i działaniach związanych z uśmiercaniem;
- b) przyznawanie świadectw kwalifikacji potwierdzających zdanie niezależnego egzaminu końcowego; przedmioty tego egzaminu są odpowiednio dobrane do danych kategorii zwierząt, odpowiadają działaniom, o których mowa w art. 7 ust. 2 i 3 oraz przedmiotom określonym w załączniku IV;
- c) zatwierdzanie programów szkoleń, o których mowa w lit. a), oraz treści i warunków egzaminu, o którym mowa w lit. b).

▼B

2. Właściwy organ może przekazać przeprowadzanie egzaminu końcowego oraz wydawanie świadectw kwalifikacji odrębnemu organowi lub podmiotowi, który:

- a) posiada wiedzę specjalistyczną, personel i wyposażenie konieczne do realizacji tych zadań;
- b) jest niezależny i wolny od wszelkich konfliktów interesów w odniesieniu do przeprowadzania egzaminu końcowego i wydawania świadectw kwalifikacji.

Właściwy organ może również przekazać organizowanie kursów szkoleniowych odrębnemu organowi lub podmiotowi, który ma odpowiednią do tego wiedzę specjalistyczną, personel i urządzenia.

Szczegółowe informacje o organach i podmiotach, którym przekazano takie zadania, są podawane do publicznej wiadomości przez właściwy organ za pośrednictwem Internetu.

3. Świadectwa kwalifikacji wskazują kategorie zwierząt, rodzaje urządzeń i te spośród działań wymienionych w art. 7 ust. 2 lub 3, dla których świadectwo jest ważne.

4. Państwa członkowskie uznają świadectwa kwalifikacji wydane w innym państwie członkowskim.

5. Właściwy organ może wydawać tymczasowe świadectwa kwalifikacji, pod warunkiem że:

- a) wnioskodawca jest zarejestrowany jako uczestnik jednego ze szkoleń, o których mowa w ust. 1 lit. a);
- b) wnioskodawca ma pracować w obecności i pod bezpośrednim nadzorem innej osoby posiadającej świadectwo kwalifikacji wydane w odniesieniu do konkretnej czynności, jaka ma zostać przeprowadzona;
- c) świadectwo tymczasowe nie jest ważne dłużej niż trzy miesiące; oraz
- d) wnioskodawca złoży pisemne oświadczenie stwierdzające, że uprzednio nie otrzymał innego tymczasowego świadectwa kwalifikacji o tym samym zakresie lub przekonująco wykaże właściwemu organowi, że nie był w stanie przystąpić do egzaminu końcowego.

6. Bez uszczerbku dla decyzji organu sądowego lub właściwego organu o zakazie pracy ze zwierzętami, świadectwa kwalifikacji, w tym tymczasowe świadectwa kwalifikacji, wydawane są jedynie pod warunkiem, że wnioskodawca złoży pisemne oświadczenie, że nie popełnił poważnego naruszenia prawa wspólnotowego lub prawa krajowego z zakresu ochrony zwierząt w ciągu trzech lat poprzedzających datę wystąpienia z wnioskiem o świadectwo.

7. Państwa członkowskie mogą uznawać za równoważne świadectwom kwalifikacji do celów niniejszego rozporządzenia kwalifikacje uzyskane w innych celach, pod warunkiem że zostały one wydane na warunkach odpowiadających określonym w niniejszym artykule. Właściwy organ podaje do publicznej wiadomości i aktualizuje, za pośrednictwem Internetu, wykaz kwalifikacji uznawanych za równoważne świadectwu kwalifikacji.

▼B

8. Wspólnotowe wytyczne dotyczące stosowania ust. 1 niniejszego artykułu mogą być przyjęte zgodnie z procedurą, o której mowa w art. 25 ust. 2.

ROZDZIAŁ VI

NIEZGODNOŚĆ Z PRZEPISAMI, SANKCJE I UPRAWNIENIA WYKONAWCZE**▼M1****▼B***Artykuł 23***Sankcje**

Państwa członkowskie ustanawiają przepisy dotyczące sankcji mających zastosowanie w przypadku naruszeń przepisów niniejszego rozporządzenia i podejmują wszelkie niezbędne środki w celu zapewnienia ich wdrażania. Przewidziane sankcje muszą być skuteczne, proporcjonalne i odstrasżające. Państwa członkowskie powiadamiają o tych przepisach Komisję do dnia 1 stycznia 2013 r. oraz niezwłocznie powiadamiają ją o wszystkich późniejszych zmianach dotyczących tych przepisów.

*Artykuł 24***Przepisy wykonawcze**

Szczegółowe przepisy niezbędne do wprowadzenia w życie niniejszego rozporządzenia mogą zostać przyjęte zgodnie z procedurą, o której mowa w art. 25 ust. 2.

*Artykuł 25***Procedura komitetowa**

1. Komisja jest wspierana przez Stały Komitet ds. Łańcucha Żywnościowego i Zdrowia Zwierząt, ustanowiony na mocy art. 58 rozporządzenia (WE) nr 178/2002.

2. W przypadku odesłania do niniejszego ustępu stosuje się art. 5 i 7 decyzji 1999/468/WE.

Okres przewidziany w art. 5 ust. 6 decyzji 1999/468/WE ustala się na trzy miesiące.

ROZDZIAŁ VII

PRZEPISY KOŃCOWE*Artykuł 26***Bardziej restrykcyjne przepisy krajowe**

1. Niniejsze rozporządzenie nie uniemożliwia państwom członkowskim utrzymania przepisów krajowych, które służą zapewnieniu dalej idącej ochrony zwierząt podczas ich uśmiercania, a które obowiązują w momencie wprowadzania w życie niniejszego rozporządzenia.

Przed dniem 1 stycznia 2013 r. państwa członkowskie powiadamiają Komisję o takich przepisach krajowych. Komisja poinformuje o nich pozostałe państwa członkowskie.

▼B

2. Państwa członkowskie mogą przyjąć przepisy krajowe, które służą zapewnieniu dalej idącej ochrony zwierząt podczas ich uśmiercania w porównaniu z przepisami zawartymi w niniejszym rozporządzeniu, w następujących dziedzinach:

- a) uśmiercanie i działania związane z uśmiercaniem zwierząt poza rzeźnią;
- b) ubój i działania związane z uśmiercaniem zwierząt dzikich utrzymywanych w warunkach fermowych, zgodnie z definicją pkt 1.6 załącznika I do rozporządzenia (WE) nr 853/2004, w tym reniferów;
- c) ubój i działania związane z uśmiercaniem zwierząt zgodnie z art. 4 ust. 4.

Państwa członkowskie powiadamiają Komisję o takich przepisach krajowych. Komisja poinformuje o nich pozostałe państwa członkowskie.

3. W przypadku gdy państwo członkowskie uzna, na podstawie nowych dowodów naukowych, że konieczne jest zastosowanie środków, które służą zapewnieniu dalej idącej ochrony zwierząt podczas ich uśmiercania w odniesieniu do sposobów ogłuszania, o których mowa w załączniku I, państwo to powiadamia Komisję o planowanych środkach. Komisja zwróci uwagę pozostałym państw członkowskich na te środki.

Komisja przedstawia tę sprawę komitetowi, o którym mowa w art. 25 ust. 1, w ciągu miesiąca od powiadomienia, a następnie, na podstawie opinii EFSA i w zgodzie z procedurą, o której mowa w art. 25 ust. 2, zatwierdza lub odrzuca przedmiotowe środki krajowe.

W przypadku gdy Komisja uzna to za stosowne, może, na podstawie zatwierdzonych środków krajowych, zaproponować zmiany załącznika I, zgodnie z art. 4 ust. 2.

4. Państwo członkowskie nie może zabraniać ani utrudniać wprowadzania do obiegu na swoim terytorium produktów pochodzenia zwierzęcego uzyskanych ze zwierząt, które zostały uśmiercone w innym państwie członkowskim, powołując się na to, że dane zwierzęta nie zostały uśmiercone zgodnie z przepisami krajowymi tego państwa służącymi zapewnieniu dalej idącej ochrony zwierząt podczas ich uśmiercania.

*Artykuł 27***Sprawozdawczość**

1. Nie później niż dnia 8 grudnia 2014 r. Komisja składa Parlamentowi Europejskiemu i Radzie sprawozdanie dotyczące możliwości wprowadzenia pewnych wymogów dotyczących ochrony ryb podczas ich uśmiercania, z uwzględnieniem aspektów dobrostanu zwierząt oraz skutków społeczno-ekonomicznych i środowiskowych. Sprawozdaniu będą towarzyszyć, jeżeli będzie to zasadne, wnioski legislacyjne mające na celu zmianę niniejszego rozporządzenia przez włączenie szczególnych przepisów dotyczących ochrony ryb podczas ich uśmiercania.

Do chwili przyjęcia tych środków państwa członkowskie mogą utrzymywać lub przyjmować krajowe przepisy dotyczące ochrony ryb podczas ich uboju lub uśmiercania, o czym informują Komisję.

2. Nie później niż dnia 8 grudnia 2012 r. Komisja składa Parlamentowi Europejskiemu i Radzie sprawozdanie na temat systemów stosowanych do kłepowania bydła przez umieszczanie w położeniu odrotnym lub wszelkich innych nienaturalnych położeniach. Sprawozdanie to jest oparte na wynikach badania naukowego porównującego te

▼B

systemy z systemami, w których bydło pozostaje w położeniu pionowym, i bierze pod uwagę aspekty dobrostanu zwierząt oraz konsekwencje społeczno-ekonomiczne, w tym również akceptowalność w społecznościach religijnych i bezpieczeństwo użytkowników. Sprawozdaniu będą towarzyszyć, jeżeli będzie to zasadne, wnioski legislacyjne mające na celu zmianę niniejszego rozporządzenia, dotyczące systemów stosowanych do krępowania bydła przez umieszczanie w położeniu odwrotnym lub wszelkich innych nienaturalnych położeniach.

3. Nie później niż dnia 8 grudnia 2013 r. Komisja składa Parlamentowi Europejskiemu i Radzie sprawozdanie na temat różnych metod ogłuszania drobiu, w szczególności wodnych urządzeń ogłuszających dla wielu gatunków ptaków, z uwzględnieniem aspektów dobrostanu zwierząt, a także skutków społeczno-ekonomicznych i środowiskowych.

*Artykuł 28***Uchylenie**

1. Dyrektywa 93/119/EWG traci moc.

Jednakże do celów art. 29 ust. 1 niniejszego rozporządzenia następujące przepisy dyrektywy 93/119/EWG nadal mają zastosowanie:

a) załącznik A:

(i) sekcja I pkt 1;

(ii) sekcja II pkt 1, pkt 3 zdanie drugie, pkt 6, 7 i 8 oraz pkt 9 zdanie pierwsze;

b) załącznik C sekcja II pkt 3.A.2, pkt 3.B.1 akapit pierwszy, pkt 3.B.2, 3.B.4 oraz pkt 4.2 i 4.3.

2. Odesłania do uchylonej dyrektywy należy odczytywać jako odesłania do niniejszego rozporządzenia.

*Artykuł 29***Przepisy przejściowe**

1. Do dnia 8 grudnia 2019 r. art. 14 ust. 1 ma zastosowanie jedynie do nowych rzeźni lub do każdego nowego rozplanowania, nowych konstrukcji lub nowego wyposażenia objętych przepisami określonymi w załączniku II, które nie zostały oddane do użytku przed dniem 1 stycznia 2013 r.

2. Do dnia 8 grudnia 2015 r. państwa członkowskie mogą postanowić, aby świadectwa kwalifikacji, o których mowa w art. 21, były wydawane przy zastosowaniu procedury uproszczonej w przypadku osób, których odpowiednie doświadczenie zawodowe wynosi co najmniej trzy lata.

*Artykuł 30***Wejście w życie**

Niniejsze rozporządzenie wchodzi w życie dwudziestego dnia po jego opublikowaniu w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.

Niniejsze rozporządzenie stosuje się od dnia 1 stycznia 2013 r.

Niniejsze rozporządzenie wiąże w całości i jest bezpośrednio stosowane we wszystkich państwach członkowskich.

ZAŁĄCZNIK I

WYKAZ METOD OGŁUSZANIA I ZWIĄZANYCH Z NIMI SPECYFIKACJI

(o których mowa w art. 4)

ROZDZIAŁ I

Metody

Tabela 1 – Metody mechaniczne

Nr	Nazwa	Opis	Warunki użycia	Najważniejsze parametry	Szczegółowe wymogi dotyczące danej metody – rozdział II niniejszego załącznika
1	Urządzenie bolcowe penetrujące	Poważne i nieodwracalne uszkodzenie mózgu spowodowane wstrząsem i penetracją przez zablokowany bolec. Ogłuszanie proste.	Wszystkie gatunki. Ubój, zmniejszanie liczebności i inne sytuacje	Pozycja i kierunek strzału. Odpowiednia prędkość, długość wyłotowa i średnica bolca dostosowane do gatunku i rozmiaru zwierzęcia. Maksymalny czas między ogłuszeniem a kluciem/uśmierceniem (s).	Nie dotyczy.
2	Urządzenie bolcowe niepenetrujące	Poważne uszkodzenie mózgu spowodowane wstrząsem wywołanym przez zablokowany bolec bez penetracji. Ogłuszanie proste.	Przeżuwacze, drób, króliki i zające. Ubój jedynie w przypadku przeżuwaczy. Ubój, zmniejszanie liczebności i inne sytuacje w przypadku drobiu, królików i zające.	Pozycja i kierunek strzału. Odpowiednia prędkość, średnica i kształt bolca dostosowane do gatunku i rozmiaru zwierzęcia. Siła zastosowanego naboju. Maksymalny czas między ogłuszeniem a kluciem/uśmierceniem (s).	Punkt 1.
3	Broń palna z pociskami	Poważne i nieodwracalne uszkodzenie mózgu spowodowane wstrząsem i wejściem jednego lub większej liczby pocisków.	Wszystkie gatunki. Ubój, zmniejszanie liczebności i inne sytuacje.	Pozycja strzału. Siła i kaliber naboju. Typ pocisku.	Nie dotyczy.
4	Maceracja	Natychmiastowe zmiżdżenie całego zwierzęcia.	Pisklęta mające nie więcej niż 72 godziny oraz zarodki w jajach. Wszystkie sytuacje inne niż ubój.	Maksymalny rozmiar wprowadzanej partii. Odległość między tarczami i prędkość obrotowa. Środek mający na celu zapobieganie przeładowaniu.	Punkt 2.

▼B

Nr	Nazwa	Opis	Warunki użycia	Najważniejsze parametry	Szczegółowe wymagania dotyczące danej metody – rozdział II niniejszego załącznika
5	Przemieszczenie kręgów szyjnych	Ręczne lub mechaniczne rozciągnięcie i skręcenie szyi powodujące niedokrwienie mózgu.	Drób do 5 kg żywej wagi. Ubój, zmniejszanie liczebności i inne sytuacje.	Nie dotyczy.	Punkt 3.
6	Uderzenie w głowę	Mocne i dokładne uderzenie w głowę wywołujące poważne uszkodzenie mózgu.	Prosięta, jagnięta, koźłeta, króliki, zające, zwierzęta futerkowe i drób do 5 kg żywej wagi. Ubój, likwidacja i inne sytuacje.	Siła i umiejscowienie uderzenia.	Punkt 3.

Tabela 2 – Metody elektryczne

Nr	Nazwa	Opis	Warunki użycia	Najważniejsze parametry	Szczegółowe wymagania rozdziału II niniejszego załącznika
1	Ogłuszanie elektryczne elektrodami przyłożonymi jedynie z obu stron głowy	Ekspozycja mózgu na przepływ prądu dająca na elektroencefalogramie (EEG) postać padaczkową uogólnioną. Ogłuszanie proste.	Wszystkie gatunki. Ubój, zmniejszanie liczebności i inne sytuacje.	Minimalne natężenie (A lub mA). Minimalne napięcie (V). Maksymalna częstotliwość (Hz). Minimalny czas ekspozycji. Maksymalny czas między ogłuszeniem a kluciem/uśmierceniem (s). Częstotliwość kalibracji urządzeń. Optymalizacja przepływu prądu. Zapobieganie porażeniom prądem przed ogłuszeniem. Położenie i pole powierzchni kontaktu elektrod.	Punkt 4.
2	Ogłuszanie z elektrodami przyłożonymi na głowie i ciele zwierzęcia	Ekspozycja ciała na przepływ prądu dająca jednocześnie na elektroencefalogramie (EEG) postać padaczkową uogólnioną i migotanie lub zatrzymanie pracy serca.	Wszystkie gatunki Ubój, zmniejszanie liczebności i inne sytuacje.	Minimalne natężenie (A lub mA). Minimalne napięcie (V). Maksymalna częstotliwość (Hz). Minimalny czas ekspozycji.	Punkt 5.

▼B

Nr	Nazwa	Opis	Warunki użycia	Najważniejsze parametry	Szczegółowe wymagania rozdziału II niniejszego załącznika
		Ogłuszanie proste w przypadku uboju.		Częstotliwość kalibracji urządzeń. Optymalizacja przepływu prądu. Zapobieganie porażeniom prądem przed ogłuszeniem. Położenie i pole powierzchni kontaktu elektrod. Maksymalny czas między ogłuszeniem a kluciem (s), w przypadku ogłuszenia prostego.	
3	Ogłuszanie w kąpielni wodnej	<p>Ekspozycja w kąpielni wodnej całego ciała na przepływ prądu dająca na elektroencefalogramie (EEG) postać padaczkową uogólnioną oraz możliwe migotanie lub zatrzymanie pracy serca.</p> <p>Ogłuszanie proste, chyba że częstotliwość jest równa lub mniejsza niż 50 Hz.</p>	Drób. Ubój, zmniejszenie liczebności i inne sytuacje.	<p>Minimalne natężenie (A lub mA).</p> <p>Minimalne napięcie (V).</p> <p>Maksymalna częstotliwość (Hz).</p> <p>Częstotliwość kalibracji urządzeń.</p> <p>Zapobieganie porażeniom prądem przed ogłuszeniem.</p> <p>Minimalizowanie bólu przy pętaniu.</p> <p>Optymalizacja przepływu prądu.</p> <p>Maksymalny czas spętania przed kąpielą wodną.</p> <p>Minimalny czas ekspozycji każdego zwierzęcia.</p> <p>Zanurzenie ptaków do nasady skrzydeł.</p> <p>Maksymalny czas między ogłuszeniem a kluciem/uśmierceniem (s) dla częstotliwości powyżej 50 Hz (s).</p>	Punkt 6.

▼ M2

Tabela 3 – Metody atmosfery kontrolowanej

▼ B

Nr	Nazwa	Opis	Warunki użycia	Najważniejsze parametry	Szczegółowe wymagania rozdziału II niniejszego załącznika
1	Dwutlenek węgla w wysokim stężeniu	Bezpośrednia lub postępująca ekspozycja przytomnego zwierzęcia na mieszaninę gazów zawierającą ponad 40 % dwutlenku węgla. Metoda ta może być stosowana w dołach, tunelach, kontenerach lub uprzednio uszczelnionych budynkach. Ogłuszanie proste w przypadku uboju świń.	Świnie, łasicowate, szynszyle, drób, oprócz kaczek i gęsi. Ubój jedynie w przypadku świń. Inne sytuacje niż ubój w przypadku drobiu, łasicowatych, szynszyli, świń.	Stężenie dwutlenku węgla. Czas ekspozycji. Maksymalny czas między ogłuszeniem a kluciem (s) w przypadku ogłuszania prostego. Jakość gazu. Temperatura gazu.	Punkt 7. Punkt 8.
2	Dwutlenek węgla w dwu fazach	Stopniowa ekspozycja przytomnego zwierzęcia na mieszaninę gazów zawierającą do 40 % dwutlenku węgla, a po utracie przytomności – zastosowanie wyższego stężenia dwutlenku węgla.	Drób Ubój, zmniejszanie liczebności i inne sytuacje.	Stężenie dwutlenku węgla. Czas ekspozycji. Jakość gazu. Temperatura gazu.	Nie dotyczy.
3	Dwutlenek węgla w połączeniu z gazami obojętymi	Bezpośrednia lub postępująca ekspozycja przytomnego zwierzęcia na mieszaninę gazów zawierającą do 40 % dwutlenku węgla w połączeniu z innymi gazami prowadząca do deficytu tlenu. Metoda ta może być stosowana w dołach, workach, tunelach, kontenerach lub uprzednio uszczelnionych budynkach. Ogłuszanie proste świń, jeżeli ekspozycja na dwutlenek węgla w stężeniu wynoszącym co najmniej 30 % jest krótsza niż 7 minut.	Świnie i drób. Ubój, zmniejszanie liczebności i inne sytuacje.	Stężenie dwutlenku węgla. Czas ekspozycji. Maksymalny czas między ogłuszeniem a kluciem/uśmierceniem (s) w przypadku ogłuszania prostego. Jakość gazu. Temperatura gazu. Stężenie tlenu.	Punkt 8.

▼ **B**

Nr	Nazwa	Opis	Warunki użycia	Najważniejsze parametry	Szczegółowe wymogi rozdziału II niniejszego załącznika
		Ogłuszanie proste drobiu, jeżeli ogólna ekspozycja na dwutlenek węgla w stężeniu wynoszącym co najmniej 30 % jest krótsza niż 3 minuty.			
4	Gazy obojętne	Bezpośrednia lub postępująca ekspozycja przytomnego zwierzęcia na mieszaninę gazów obojętnych, takich jak argon lub azot, prowadząca do deficytu tlenu. Metoda ta może być stosowana w dołach, workach, tunelach, kontenerach lub uprzednio uszczelnionych budynkach. Ogłuszanie proste w przypadku uboju świń. Ogłuszanie proste drobiu, jeżeli czas ekspozycji na deficyt tlenu jest krótszy niż 3 minuty.	Świnie i drób. Ubój, zmniejszanie liczebności i inne sytuacje.	Stężenie tlenu. Czas ekspozycji. Jakość gazu. Maksymalny czas między ogłuszeniem a kluciem/uśmierceniem (s) w przypadku ogłuszania prostego. Temperatura gazu.	Punkt 8.
5	Tlenek węgla (czyste źródło)	Ekspozycja przytomnego zwierzęcia na mieszaninę gazów zawierającą więcej niż 4 % tlenu węgla.	Zwierzęta futerkowe, drób i prosięta. Sytuacje inne niż ubój.	Jakość gazu. Stężenie tlenu węgla. Czas ekspozycji. Temperatura gazu.	Punkty 9.1, 9.2 i 9.3.
6	Tlenek węgla w połączeniu z innymi gazami	Ekspozycja przytomnego zwierzęcia na mieszaninę gazów zawierającą ponad 1 % tlenu węgla w połączeniu z innymi gazami toksycznymi.	Zwierzęta futerkowe, drób i prosięta. Sytuacje inne niż ubój.	Stężenie tlenu węgla. Czas ekspozycji. Temperatura gazu. Filtracja gazu wytwarzanego przez silnik.	Punkt 9.
7	Ogłuszanie z wykorzystaniem niskiego ciśnienia atmosferycznego	Ekspozycja przytomnego zwierzęcia na stopniowe obniżenie ciśnienia przy redukcji ilości dostępnego tlenu do poniżej 5 %.	Brojlery o masie ciała do 4 kg. Ubój, zmniejszanie liczebności i inne sytuacje.	Tempo dekompresji. Czas ekspozycji. Temperatura otoczenia i wilgotność.	Punkty 10.1–10.5.

▼ **M2**

Tabela 4 – Inne metody

Nr	Nazwa	Opis	Warunki użycia	Najważniejsze parametry	Szczegółowe wymogi rozdziału II niniejszego załącznika
1	Śmiertelna iniekcja	Utrata przytomności i wrażliwości na bodźce, po której następuje nieodwracalna śmierć, na skutek iniekcji leków weterynaryjnych.	Wszystkie gatunki. Sytuacje inne niż ubój.	Rodzaj iniekcji. Stosowanie zatwierdzonych leków.	Nie dotyczy.

ROZDZIAŁ II

Szczegółowe wymogi dotyczące określonych metod

1. *Urządzenie bolcowe niepenetrujące*

W przypadku stosowania tej metody podmioty gospodarcze powinny zwracać uwagę, aby nie dochodziło do łamania kości czaszki.

Metoda ta może być stosowana jedynie wobec przeżuwaczy o żywej wadze mniejszej niż 10 kg.

2. *Maceracja*

Metoda ta zapewnia natychmiastową macerację i bezzwłoczną śmierć zwierząt. Urządzenie powinno mieć szybkoobrotowe ostrza uśmiercające o napędzie mechanicznym lub wystające elementy ze spienionego polistyrenu. Wydajność urządzenia musi być wystarczająca, aby niezwłocznie uśmiercić wszystkie zwierzęta, nawet jeśli ich liczba jest duża.

3. *Przemieszczanie kręgów szyjnych i uderzenie w głowę*

Metody te nie mogą być stosowane jako metody rutynowe, a jedynie wtedy, kiedy nie ma do dyspozycji innych metod ogłuszania.

Metody te nie mogą być stosowane w rzeźniach, chyba że jako rezerwowa metoda ogłuszania.

Zabronione jest uśmiercanie więcej niż siedemdziesięciu zwierząt dziennie przez jedną osobę z zastosowaniem ręcznego przemieszczenia kręgów szyjnych lub uderzenia w głowę.

Ręczne przemieszczenie kręgów szyjnych nie może być stosowane w przypadku zwierząt, których żywa waga przekracza trzy kilogramy.

4. *Ogłuszanie elektryczne elektrodami przyłożonymi jedynie z obu stron głowy*

4.1. Przy stosowaniu ogłuszania elektrycznego przez przykładanie elektrod jedynie z obu stron głowy elektrody muszą obejmować mózg zwierzęcia i muszą być dostosowane do wielkości zwierzęcia.

4.2. Ogłuszanie elektryczne przez przykładanie elektrod jedynie z obu stron głowy przeprowadzane jest zgodnie z minimalnymi wartościami prądu określonymi w tabeli 1.

Tabela 1 – Minimalne wartości prądu dla ogłuszania elektrycznego z elektrodami przyłożonymi jedynie z obu stron głowy

Kategoria zwierząt	Bydło w wieku od 6 miesięcy	Bydło w wieku poniżej 6 miesięcy	Owce i kozy	Świnie	Kurczęta	Indyki
Minimalne wartości prądu	1,28 A	1,25 A	1,00 A	1,30 A	240 mA	400 mA

5. *Ogłuszanie elektrodami przyłożonymi na głowie i ciele zwierzęcia*5.1. *Owce, kozy i świnie*

Minimalny prąd przy ogłuszaniu z elektrodami przyłożonymi na głowie i ciele zwierzęcia wynosi 1 amper w przypadku owiec i kóz oraz 1,30 ampera w przypadku świń.

▼B

5.2. Lisy

Elektrody przykładają się do pyska i odbytu; należy użyć prądu o wartości co najmniej 0,3 ampera i napięciu co najmniej 110 woltów przez co najmniej 3 sekundy.

5.3. Szynszyle

Elektrody przykładają się do ucha i ogona; należy użyć prądu o wartości co najmniej 0,57 ampera przez co najmniej 60 sekund.

6. *Ogłuszanie drobiu w kąpeli wodnej*

6.1. Zabronione jest pętanie zwierząt, jeżeli są one za małe na ogłuszanie w kąpeli wodnej lub jeżeli spętanie może spowodować lub nasilić ból (np. w przypadku zwierząt widocznie okaleczonych). W takim przypadku zwierzęta uśmierca się za pomocą innych metod.

6.2. Pęta muszą być zwilżone, zanim żywe ptaki zostaną spętane i poddane działaniu prądu. Ptaki są podwieszane za obie nogi.

6.3. W przypadku zwierząt, o których mowa w tabeli 2, ogłuszanie w kąpeli wodnej przeprowadza się zgodnie z minimalnymi wartościami prądu określonymi w tej tabeli; zwierzęta poddawane są działaniu prądu o tej wielkości przez co najmniej cztery sekundy.

*Tabela 2 – Wymogi dotyczące prądu elektrycznego w urządzeniach do ogłuszania kąpielą wodną
(wartość przeciętna na zwierzę)*

Częstotliwość (Hz)	Kurczęta	Indyki	Kaczki i gęsi	Przeziórki
< 200 Hz	100 mA	250 mA	130 mA	45 mA
Od 200 do 400 Hz	150 mA	400 mA	Niedozwolone	Niedozwolone
Od 400 do 1 500 Hz*	200 mA	400 mA	Niedozwolone	Niedozwolone

7. *Dwutlenek węgla w wysokim stężeniu*

W przypadku świń, łasicowatych i szynszyli stosuje się dwutlenek węgla w stężeniu wynoszącym co najmniej 80 %.

8. *Dwutlenek węgla, zastosowanie gazów obojętnych lub kombinacji mieszanin tych gazów*

Do komory lub miejsca, w którym zwierzęta mają zostać ogłuszone i uśmiercone, w żadnym wypadku nie wprowadza się gazów w taki sposób, jaki może spowodować oparzenia lub pobudzenie ze względu na zimno lub na brak wilgotności.

9. *Tlenek węgla (w czystej postaci lub połączony z innymi gazami)*

9.1. Przez cały czas zwierzęta są pod kontrolą wzrokową.

9.2. Zwierzęta wprowadzane są pojedynczo i zapewnia się, aby przed wprowadzeniem kolejnego zwierzęcia poprzednie było nieprzytomne lub martwe.

9.3. Zwierzęta pozostają w komorze do chwili śmierci.

9.4. Może być stosowany gaz wytwarzany przez silnik specjalnie dostosowany do celów uśmiercania zwierząt, pod warunkiem że osoba odpowiedzialna za uśmiercanie uprzednio stwierdziła, że stosowany gaz:

- a) jest odpowiednio schłodzony;
- b) jest wystarczająco przefiltrowany;
- c) jest wolny od wszelkich drażniących składników lub gazów.

Silnik jest testowany co roku przed uśmiercaniem zwierząt.

9.5. Zwierząt nie umieszcza się w komorze, dopóki nie zostanie osiągnięte minimalne stężenie tlenu węgla.

▼ M210. *Ogłuszanie z wykorzystaniem niskiego ciśnienia atmosferycznego*

10.1. W pierwszej fazie tempo dekompresji może być maksymalnie równoważne spadkowi ciśnienia ze standardowego ciśnienia atmosferycznego na poziomie morza wynoszącego 760 Tr do 250 Tr w czasie co najmniej 50 sekund.

10.2. W drugiej fazie w ciągu kolejnych 210 sekund należy uzyskać minimalne standardowe ciśnienie atmosferyczne na poziomie morza wynoszące 160 Tr.

10.3. Należy tak dostosować krzywą obniżenia ciśnienia w czasie, aby mieć pewność, że wszystkie ptaki zostały nieodwracalnie ogłuszone w czasie cyklu.

10.4. Komora musi być poddawana badaniu szczelności, a manometry kalibrowane przed każdym zastosowaniem metody i nie rzadziej niż raz dziennie.

10.5. Zarejestrowane dane dotyczące podciśnienia bezwzględnego, czasu ekspozycji, temperatury i wilgotności należy przechowywać przez co najmniej rok.

ZAŁĄCZNIK II

ROZPLANOWANIE, BUDOWA I WYPOSAŻENIE RZEŻNI

(o którym mowa w art. 14)

1. *Wszystkie magazyny żywca*

1.1. Systemy wentylacyjne są zaprojektowane, wykonane i konserwowane w sposób stale zapewniający dobrostan zwierząt oraz z uwzględnieniem przewidywanych warunków pogodowych.

1.2. W przypadku gdy wymagane są mechaniczne sposoby wentylacji, na wypadek awarii zapewnia się wspomagające je urządzenia alarmowe i rezerwowe.

1.3. Magazyny żywca są zaprojektowane i zbudowane w taki sposób, aby zminimalizować zagrożenie urazami zwierząt i pojawianie się nagłych hałasów.

1.4. Magazyny żywca są zaprojektowane i zbudowane w taki sposób, aby ułatwiać kontrolę zwierząt. Zapewnione jest odpowiednie oświetlenie stałe lub przenośne, aby umożliwić kontrolę zwierząt w dowolnym momencie.

2. *Magazyny dla zwierząt dostarczonych inaczej niż w kontenerach*

2.1. Zagrody, przejścia i korytarze są zaprojektowane i zbudowane w sposób umożliwiający:

- a) zwierzętom swobodne poruszanie się w wymaganym kierunku zgodnie z właściwymi im cechami zachowania oraz bez zakłóceń;
- b) świniom lub owcom chód obok siebie, z wyjątkiem korytarzy prowadzących do urządzeń do krępowania.

2.2. Rampy i pomosty są wyposażone w zabezpieczenia z boku, aby wykluczyć możliwość spadnięcia zwierząt.

2.3. System dostarczania wody w zagrodach jest zaprojektowany, wykonany i utrzymywany w sposób umożliwiający przez cały czas wszystkim zwierzętom dostęp do czystej wody bez niebezpieczeństwa okaleczenia lub ograniczenia ich ruchów.

2.4. W przypadku gdy korzysta się z zagrody dla zwierząt oczekujących, zagroda ta jest zbudowana tak, aby miała równe podłoże, a ściany były lite od strony zagród do przetrzymywania i korytarzy prowadzących do punktu, gdzie przeprowadza się ogłuszanie, i jest zaprojektowana w taki sposób, aby wyeliminować możliwość uwięźnięcia lub tratowania się zwierząt.

2.5. Podłoże wykonane i utrzymywane jest tak, aby minimalizować ryzyko potknięcia, upadku lub okaleczenia nóg zwierząt.

2.6. W przypadku gdy rzeźnie mają magazyny żywca na wolnym powietrzu bez naturalnej osłony ani zacielenia, zapewnia się właściwą ochronę przed niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi. W braku takiej ochrony zabronione jest używanie tych magazynów w niekorzystnych warunkach atmosferycznych. W przypadku braku naturalnego źródła wody zapewnia się urządzenia do pojenia.

3. *Urządzenia i obiekty do krępowania*

3.1. Urządzenia i obiekty do krępowania są zaprojektowane, wykonane i utrzymywane tak, aby:

- a) optymalizować ogłuszanie lub uśmiercanie;
- b) zapobiegać okaleczeniom lub urazom zwierząt;

▼B

c) minimalizować próby uwolnienia się i wydawanie przez zwierzęta odgłosów przy krępowaniu;

d) minimalizować czas skrępowania.

3.2. W przypadku bydła boksy do krępowania używane razem z pneumatycznym urządzeniem z zablokowanym bolcem wyposażone są w urządzenia ograniczające ruchy głowy zwierzęcia w poziomie i pionie.

4. *Elektryczne urządzenia do ogłuszania (oprócz urządzeń do ogłuszania w kąpielach wodnych)*

4.1. Urządzenia do elektrycznego ogłuszania wyposażone są w element, który pokazuje i rejestruje szczegółowe informacje o najważniejszych parametrach elektrycznych w odniesieniu do każdego ogłuszanego zwierzęcia. Element ten jest umieszczony w miejscu wyraźnie widocznym dla personelu i ostrzega w wyraźnie widoczny i słyszalny sposób, jeżeli czas ekspozycji jest niższy niż wymagany. Zarejestrowane informacje są przechowywane przez co najmniej jeden rok.

4.2. Automatyczne urządzenia do elektrycznego ogłuszania przynależne do urządzenia do krępowania podają prąd o stałym natężeniu.

5. *Urządzenia do ogłuszania kąpielą wodną*

5.1. Linie do pętania są zaprojektowane i rozmieszczone w taki sposób, aby podwieszane na nich ptaki nie były blokowane oraz aby zminimalizować niepokój zwierząt.

5.2. Linie do pętania są zaprojektowane w taki sposób, aby podwieszane na nich ptaki nie były przytomne przez dłużej niż jedną minutę. Jednakże kaczki, gęsi i indyki nie mogą być przytomne przez dłużej niż dwie minuty.

5.3. Linie do pętania na całej długości aż do wejścia do zbiornika do oparzania są łatwo dostępne na wypadek konieczności usunięcia zwierząt z linii ubojowej.

5.4. Aby zapewnić kontakt elektryczny bez sprawiania bólu, rozmiar i kształt metalowych pęt są dostosowane do rozmiaru kończyn drobiu poddawanego ubojowi.

5.5. Urządzenia do ogłuszania kąpielą wodną są wyposażone w odizolowaną elektrycznie rampę wejściową oraz są zaprojektowane i utrzymywane w sposób zapobiegający przelewaniu się wody w wejściu.

5.6. Urządzenie do kąpieli wodnej jest zaprojektowane w taki sposób, żeby łatwo było regulować poziom zanurzenia ptaków.

5.7. Elektrody w urządzeniach do ogłuszania kąpielą wodną obejmują całą długość zbiornika. Zbiorniki do kąpieli wodnych są zaprojektowane i utrzymywane w taki sposób, aby pęta przechodzące nad wodą miały stały kontakt z uziemioną szyną.

5.8. Na odcinku od miejsca pętania do wejścia ptaków do kąpieli wodnej instaluje się system pozwalający na utrzymanie kontaktu z klatką piersiową ptaków, w celu ich uspokojenia.

5.9. Do urządzeń do ogłuszania kąpielą wodną jest zapewniony dostęp, aby umożliwić wykrwawienie ptaków, które zostały ogłuszone, ale na skutek awarii lub opóźnienia linii pozostają w kąpieli wodnej.

5.10. Urządzenia do ogłuszania kąpielą wodną wyposażone są w element, który pokazuje i rejestruje szczegółowe informacje o najważniejszych zastosowanych parametrach elektrycznych. Zarejestrowane informacje są przechowywane przez co najmniej jeden rok.

▼ B**6. Urządzenia do ogłuszania świń i drobiu gazem**

6.1. Urządzenia do ogłuszania gazem, w tym przenośniki taśmowe, są zaprojektowane i wykonane tak, aby:

- a) optymalizować podanie gazu do ogłuszenia;
- b) zapobiegać okaleczeniom lub urazom zwierząt;
- c) minimalizować próby uwolnienia się i wydawanie przez zwierzęta odgłosów przy krępowaniu.

6.2. Urządzenie do ogłuszania gazem wyposażone jest w element, który w sposób ciągły mierzy, wskazuje i rejestruje stężenie gazu i czas ekspozycji oraz ostrzega za pomocą sygnałów wzrokowych i akustycznych, jeżeli stężenie gazu spadnie poniżej wymaganego poziomu. Element ten jest umieszczony w miejscu wyraźnie widocznym dla personelu. Zarejestrowane informacje są przechowywane przez co najmniej jeden rok.

6.3. Urządzenie do ogłuszania gazem jest tak zaprojektowane, żeby nawet przy maksymalnej dozwolonej przepustowości zwierzęta mogły leżeć w taki sposób, aby każde zwierzę leżało osobno.

▼ M2**7. Ogłuszanie z wykorzystaniem niskiego ciśnienia atmosferycznego**

7.1. Sprzęt do ogłuszania z wykorzystaniem niskiego ciśnienia atmosferycznego musi być zaprojektowany i wykonany w taki sposób, aby w komorze wytworzyć próżnię, co pozwoli na powolną i stopniową dekompresję przy jednoczesnej redukcji ilości dostępnego tlenu oraz utrzymanie minimalnego ciśnienia.

7.2. System musi być wyposażony w funkcję ciągłego pomiaru, wyświetlania i rejestrowania podciśnienia bezwzględnego, czasu ekspozycji, temperatury i wilgotności oraz generowania dobrze widocznych i słyszalnych ostrzeżeń, jeżeli ciśnienie odbiega od wymaganych poziomów. Wyświetlacz urządzenia musi być dobrze widoczny dla personelu.

ZAŁĄCZNIK III

ZASADY OPERACYJNE DOTYCZĄCE RZEŻNI

(o których mowa w art. 15)

1. *Przywóz i przemieszczanie zwierząt oraz zajmowanie się nimi*

1.1. Warunki w zakresie dobrostanu każdej przesyłki zwierząt są systematycznie oceniane w momencie dostawy przez pracownika odpowiedzialnego za dobrostan zwierząt lub osobę bezpośrednio mu podlegającą, w celu ustalenia kwestii najważniejszych, szczególnie poprzez ustalenie które zwierzęta mają szczególne potrzeby w zakresie dobrostanu i jakie odpowiednie działania należy podjąć.

1.2. Zwierzęta są wyladowane jak najszybciej po przybyciu, a następnie poddane ubojowi bez zbędnej zwłoki.

Ssaki, oprócz królików i zajęcy, które nie są zabierane w momencie dostawy bezpośrednio na miejsce uboju, są kierowane do magazynów żywcia.

Zwierzęta, które nie zostały poddane ubojowi w ciągu 12 godzin po przybyciu, są karmione, a następnie w odpowiednich odstępach czasu muszą im być podawane umiarkowane ilości pokarmu. W takim przypadku zwierzętom zapewnia się odpowiednią ilość ściółki lub odpowiedniego materiału gwarantującego komfort stosowny dla gatunku i liczby danych zwierząt. Materiał ten gwarantuje skuteczną drenaż lub zapewniać odpowiednią absorpcję moczu i kału.

1.3. Kontenery, w których zostały przywiezione zwierzęta, utrzymywane są w dobrym stanie, należy obchodzić się z nimi ostrożnie, szczególnie jeżeli mają giętkie lub perforowane dno; kontenery te:

- a) nie są rzucane, upuszczane ani przewracane;
- b) jeśli to możliwe, są one załadowywane i wyladowywane poziomo i mechanicznie.

Jeżeli to możliwe, zwierzęta rozładowuje się indywidualnie.

1.4. Jeżeli kontenery ustawiane są jeden na drugim, wprowadza się konieczne zabezpieczenia, aby:

- a) ograniczyć spadanie moczu i kału na zwierzęta znajdujące się poniżej;
- b) zapewnić stabilność kontenerów;
- c) zapewnić swobodną wentylację.

1.5. Do celów uboju zwierzęta nieodsadzone jeszcze od matki, zwierzęta mleczne w okresie laktacji, samice, u których podczas przewozu nastąpił poród, lub zwierzęta dostarczone w kontenerach mają pierwszeństwo przed innymi rodzajami zwierząt. Jeżeli jest to niemożliwe, wprowadza się środki mające na celu złagodzenie ich cierpienia, szczególnie przez:

- a) dojenie zwierząt mlecznych w odstępach nie dłuższych niż 12 godzin;
- b) w przypadku samic, u których nastąpił poród – zapewnienie nowo narodzonym zwierzętom odpowiednich warunków do ssania oraz odpowiednich warunków w zakresie dobrostanu;
- c) zapewnienie wody w przypadku zwierząt dostarczonych w kontenerach.

1.6. Ssaki, z wyjątkiem królików i zajęcy, które nie są bezpośrednio po wyladowaniu dostarczane na miejsce uboju, mają udostępnioną przez cały czas w odpowiednich urządzeniach wodę do picia.

1.7. Zapewnia się równomierne dostarczanie zwierząt poddawanych ogłuszeniu i uśmiercaniu, aby pracownicy nie musieli w pośpiechu wyganiać zwierząt z zagrod, w których są przetrzymywane.

▼B

1.8. Zakazane jest:

- a) uderzanie lub kopanie zwierząt;
- b) stosowanie nacisku na jakąkolwiek szczególnie wrażliwą część ciała w sposób powodujący niepotrzebny ból lub cierpienie;
- c) podnoszenie lub ciągnięcie zwierząt za głowę, uszy, rogi, nogi, ogon lub sierść lub obchodzenie się ze zwierzętami w sposób powodujący u nich ból lub cierpienie.

Zakaz podnoszenia zwierząt za nogi nie dotyczy jednak drobiu, królików i zajęcy;

- d) stosowanie poganiaczy lub innych narzędzi z zastrzonymi końcami;
- e) wykręcanie, zgniatanie lub łamanie ogonów zwierząt lub chwytanie oczu jakiegokolwiek zwierzęcia.

1.9. W miarę możliwości należy unikać stosowania przyrządów powodujących wstrząsy elektryczne. W każdym przypadku urządzenia te są stosowane tylko wobec dorosłego bydła i dorosłych świń, które nie chcą się poruszyć, i jedynie wtedy, gdy mają przed sobą wolną przestrzeń. Impulsy powinny trwać nie dłużej niż jedną sekundę, być odpowiednio oddzielone i stosowane jedynie do mięśni zadu. Impulsy nie mogą być stosowane w sposób powtarzalny, jeśli zwierzę nie reaguje.

1.10. Zwierzęta nie mogą być wiązane za rogi, poroża, pierścienie nosowe, a ich nogi nie mogą być związane razem. Jeśli zwierzęta muszą być związane, liny, uwięzi i inne środki muszą:

- a) być wystarczająco mocne, aby nie zerwać się;
- b) umożliwiać zwierzętom, w razie potrzeby, położenie się, jedzenie i picie;
- c) być zaprojektowane tak, aby wyeliminować zagrożenie uduszeniem lub zranieniem oraz aby umożliwić szybkie uwolnienie zwierząt.

1.11. Zwierzęta, które nie są w stanie chodzić, nie mogą być wleczone do miejsca uboju; należy je uśmiercić w miejscu, w którym leżą.

2. *Dodatkowe przepisy dotyczące ssaków przetrzymywanych w magazynach żywności (z wyjątkiem królików i zajęcy)*

2.1. Każde zwierzę musi mieć wystarczająco dużo miejsca, aby wstać, położyć się oraz – z wyjątkiem bydła trzymanego osobno – obrócić się.

2.2. Zwierzęta przetrzymuje się w magazynach w sposób bezpieczny; uniemożliwia im się ucieczkę i zabezpiecza się je przed drapieżnikami.

2.3. Dla każdej zagrody wskazuje się w widoczny sposób datę i godzinę przybycia, oraz – z wyjątkiem bydła trzymanego osobno – maksymalną liczbę zwierząt, która może tam być przetrzymywana.

2.4. Każdego dnia, w którym rzeźnia działa, przed przybyciem zwierząt przygotowuje się zagrody izolujące dla zwierząt wymagających szczególnej opieki oraz utrzymuje się je w stanie gotowości do natychmiastowego użytku.

2.5. Kondycja i stan zdrowia zwierząt przetrzymywanych w magazynach są regularnie kontrolowane przez pracownika odpowiedzialnego za dobrostan zwierząt lub osobę posiadającą odpowiednie kwalifikacje.

▼B*3. Wykrwawianie zwierząt*

3.1. W przypadku gdy jedna osoba jest odpowiedzialna za ogłuszanie, pętanie, podwieszanie i wykrwawianie zwierząt, osoba ta przeprowadza wszystkie te działania kolejno na jednym zwierzęciu przed przeprowadzeniem któregokolwiek z nich na innym zwierzęciu.

3.2. W przypadku ogłuszania prostego lub uboju zgodnie z art. 4 ust. 4 systematycznie przecina się dwie tętnice szyjne lub naczynia, z których one wyrastają. Pobudzenie elektryczne przeprowadza się jedynie po potwierdzeniu nieprzytomności zwierzęcia. Dalszą obróbkę lub oparzanie przeprowadza się jedynie po potwierdzeniu, że zwierzę nie wykazuje żadnych oznak życia.

3.3. Zabrania się poddawania ptaków ubojowi za pomocą automatycznych noży do obcinania szyi, chyba że możliwe jest ustalenie, czy noże te skutecznie przecięły oba naczynia krwionośne. Jeżeli noże okazują się nieskuteczne, ptaka niezwłocznie poddaje się ubojowi.

ZAŁĄCZNIK IV

ZGODNOŚĆ POMIĘDZY DZIAŁANAMI A WYMAGANIAMI EGZAMINU KWALIFIKACYJNEGO

(o którym mowa w art. 21)

Czynności uboju wymienione w art. 7 ust. 2	Przedmioty egzaminu kwalifikacyjnego
Wszystkie działania wymienione w art. 7 ust. 2 lit. a)–g).	Zachowanie zwierząt, cierpienie zwierząt, przytomność i wrażliwość na bodźce, stres u zwierząt.
a) obchodzenie się ze zwierzętami i opieka nad nimi przed ich krępowaniem;	Praktyczne aspekty obchodzenia się ze zwierzętami i krępowania ich.
b) krępowanie zwierząt w celu ogłuszenia lub uśmiercenia;	Znajomość instrukcji producenta dotyczących danego rodzaju urządzeń do krępowania stosowanych w przypadku krępowania mechanicznego.
c) ogłuszanie zwierząt;	Praktyczne aspekty technik ogłuszania i znajomość instrukcji producenta dotyczących stosowanego rodzaju urządzeń do ogłuszania. Rezerwowe metody ogłuszania lub uśmiercania. Podstawy konserwacji i czyszczenia urządzeń do ogłuszania lub uśmiercania.
d) ocena skuteczności ogłuszenia;	Kontrolowanie skuteczności ogłuszenia. Rezerwowe metody ogłuszania lub uśmiercania.
e) pętanie lub podwieszanie żywych zwierząt;	Praktyczne aspekty obchodzenia się ze zwierzętami i krępowania ich. Kontrolowanie skuteczności ogłuszenia.
f) wykrwawianie żywych zwierząt;	Kontrolowanie skuteczności ogłuszenia i braku oznak życia. Rezerwowe metody ogłuszania lub uśmiercania. Właściwe stosowanie i konserwacja noży do wykrwawiania.
g) ubój zgodnie z art. 4 ust. 4.	Właściwe stosowanie i konserwacja noży do wykrwawiania. Kontrolowanie braku oznak życia.
Czynności uśmiercania wymienione w art. 7 ust. 3	Przedmioty egzaminu kwalifikacyjnego
Uśmiercanie zwierząt futerkowych.	Praktyczne aspekty obchodzenia się ze zwierzętami i krępowania ich. Praktyczne aspekty technik ogłuszania i znajomość instrukcji producenta dotyczących urządzeń do ogłuszania. Rezerwowe metody ogłuszania lub uśmiercania. Kontrolowanie skuteczności ogłuszenia i potwierdzenie śmierci. Podstawy konserwacji i czyszczenia urządzeń do ogłuszania lub uśmiercania.